

การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในยุคดิจิทัล

Preservation and Promotion of Thai Culture in the Digital Era

นายวิทยา ประเทโพธิ์¹

Mr. Wittaya Prathepo

บทคัดย่อ

การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมทั่วโลก รวมถึงวัฒนธรรมไทย ยุคดิจิทัลนำมาซึ่งทั้งโอกาสและความท้าทายในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของไทยให้คงอยู่ควบคู่ไปกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แนวทางในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในบริบทของโลกดิจิทัล จำเป็นต้องอาศัยแนวทางที่สร้างสรรค์ ซึ่งสามารถผสานความดั้งเดิมเข้ากับสื่อสมัยใหม่ แหล่งข้อมูลดิจิทัล พิพิธภัณฑ์ออนไลน์ และนิทรรศการเสมือนจริงเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดเก็บและเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมของไทย ซึ่งช่วยให้คนรุ่นหลังสามารถเข้าถึงและเรียนรู้วัฒนธรรมไทยได้โดยไม่ถูกจำกัดด้วยระยะทางและเวลา นอกจากนี้ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ยังช่วยในการอนุรักษ์ภาษาถิ่นไทยที่กำลังจะสูญหาย และส่งเสริมการแปลและบันทึกวรรณกรรมดั้งเดิมในรูปแบบดิจิทัล ส่วนการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย ในโลกดิจิทัลได้รับประโยชน์จากการแพร่หลายของสื่อออนไลน์ ที่มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอองค์ประกอบทางวัฒนธรรมไทย เช่น ดนตรีพื้นบ้าน นาฏศิลป์ อาหารไทย และเทศกาลสำคัญ ให้เป็นที่รู้จักในระดับสากล แต่การใช้สื่อดิจิทัลของมรดกวัฒนธรรมอาจมี ความเสี่ยงในการบิดเบือนข้อมูล การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และการนำวัฒนธรรมดั้งเดิมไปใช้ในเชิงพาณิชย์โดยปราศจากการให้เครดิตที่เหมาะสมทำให้ความเป็นของแท้ของวัฒนธรรมลดลง และส่งผลต่อการถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น ศิลปะการพูดและงานหัตถกรรม การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องมีนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อรักษาคุณค่าทางวัฒนธรรมของไทย

คำสำคัญ: การอนุรักษ์, ส่งเสริม, วัฒนธรรมไทย, ยุคดิจิทัล

¹ นักวิชาการอิสระ ; independent Scholar, Thailand

Abstract

The rapid advancement of digital technology has significantly impacted the preservation and promotion of cultural heritage worldwide, including Thai culture. The digital era presents both opportunities and challenges in maintaining Thailand's cultural heritage alongside technological progress. Strategies for preserving and promoting Thai culture in the digital context must adopt innovative approaches that integrate traditional elements with modern media. Digital archives, online museums, and virtual exhibitions serve as essential tools for preserving and disseminating Thailand's cultural heritage, enabling future generations to access and learn about Thai culture without limitations of time and distance. Additionally, artificial intelligence plays a crucial role in preserving endangered Thai dialects and facilitating the translation and digital documentation of traditional literature. The promotion of Thai culture in the digital world benefits significantly from the widespread influence of online media, which plays a vital role in showcasing cultural elements such as folk music, traditional dance, Thai cuisine, and major festivals to a global audience. However, the digitalization of cultural heritage also entails risks, including misinformation, intellectual property violations, and the commercialization of traditional culture without proper attribution. These challenges may diminish the authenticity of cultural heritage and affect the transmission of intangible cultural elements, such as oral traditions and handicrafts. Addressing these issues requires well-designed policies and appropriate measures to safeguard the cultural values of Thailand while leveraging the potential of digital technology.

Keywords: Preservation, Promotion, Thai Culture, Digital Era

1.บทนำ

ในสังคมไทยนั้นวัฒนธรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์และวิถีชีวิตของคนในชาติ วัฒนธรรมไทยมีความหลากหลายและยาวนานมากซึ่งรวมถึงศิลปะ ดนตรี การละเล่นพื้นบ้าน ประเพณี และความเชื่อที่เป็นเอกลักษณ์ วัฒนธรรมเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นมรดกที่สืบทอดต่อกันจากรุ่นสู่รุ่น แต่ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความภาคภูมิใจและเสริมสร้างความสัมพันธ์ในสังคมไทย โดยการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในทุกมิติทั้งในเชิงศิลปะ ดนตรี และการละเล่นพื้นบ้านจึงมีความสำคัญในการรักษาเอกลักษณ์ของชาติในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลส่งผลกระทบต่อการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยอย่างมาก เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทในทุกด้านของชีวิตประจำวัน ตั้งแต่การสื่อสาร การศึกษาจนถึงการ

บริโคมข้อมูลต่างๆ การแพร่หลายของอินเทอร์เน็ตและโซเชียลมีเดียทำให้ข้อมูลทางวัฒนธรรมสามารถเผยแพร่ไปยังกลุ่มคนจำนวนมากได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย แต่ในขณะเดียวกันเทคโนโลยีเหล่านี้ก็มีความเสี่ยงที่จะทำให้ความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยสูญหายไป เนื่องจากการนำเสนอวัฒนธรรมผ่านสื่อดิจิทัลบางครั้งอาจไม่สะท้อนถึงความรู้สึกหรือความละเอียดอ่อนของการปฏิบัติทางวัฒนธรรมที่แท้จริง (พิสุทธิลักษณ์ บุญโต, 2025)

การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยมีความสำคัญทั้งในด้านศิลปะ ดนตรี และการละเล่นพื้นบ้าน ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนถึงความเป็นไทยในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการแสดงศิลปะดั้งเดิม เช่น การแสดงโขน ละครเพลง และมวยไทย รวมถึงการละเล่นพื้นบ้านที่บ่งบอกถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเหล่านี้จึงไม่เพียงแต่เป็นการเก็บรักษาความทรงจำทางประวัติศาสตร์ของชาติ แต่ยังเป็นการรักษาอัตลักษณ์และมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญที่จะถ่ายทอดให้กับคนรุ่นหลังได้เรียนรู้และภาคภูมิใจ (Chirakitnimit, & Laoakka, 2020, p. 147)

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่ง การใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยกลายเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูง ตัวอย่างเช่น การบันทึกและเผยแพร่การแสดงศิลปะ การทำบุญ การละเล่นพื้นบ้าน ผ่านสื่อออนไลน์สามารถทำให้คนรุ่นใหม่และประชาชนทั่วไปเข้าถึงมรดกทางวัฒนธรรมไทยได้ง่ายขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องเดินทางไปในสถานที่หรือเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมความเข้าใจในวัฒนธรรมไทยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น (Pataraporn Sirikanchana, 2018) อย่างไรก็ตาม ความเร็วในการเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อดิจิทัลก็อาจทำให้การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ โดยเฉพาะในแง่ของความเสี่ยงและความละเอียดอ่อนในการถ่ายทอดวัฒนธรรม เช่น การจัดแสดงมวยไทยหรือการละเล่นพื้นบ้านในรูปแบบของคลิปวิดีโอออนไลน์ อาจทำให้ความสำคัญทางวัฒนธรรมถูกลดทอนลง เนื่องจากผู้ชมอาจมองเห็นความสำคัญในเชิงความบันเทิงมากกว่าความลึกซึ้งทางวัฒนธรรมดั้งเดิม (วิชฐิต โสมรักษ์, 2020, น. 96)

ในปัจจุบันสังคมไทยได้เผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการเข้ามาของเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวันในทุกมิติตั้งแต่การสื่อสาร การซื้อขายสินค้า ไปจนถึงการเข้าถึงข้อมูลทางด้านวัฒนธรรม เทคโนโลยีดิจิทัลได้สร้างวิธีใหม่ในการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมทางวัฒนธรรม การดูคลิปวิดีโอการแสดงศิลปะไทย การฟังเพลงไทย หรือการชมการแสดงต่างๆ ผ่านออนไลน์ได้กลายเป็นช่องทางหลักที่คนรุ่นใหม่เข้าถึงวัฒนธรรมไทย การเปลี่ยนแปลงนี้มีทั้งผลดีและผลเสีย ในแง่ที่ดีการใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลทางวัฒนธรรมได้ง่ายและรวดเร็วกว่าขึ้น การจัดทำเว็บไซต์และแอปพลิเคชันที่รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม และศิลปะไทยสามารถช่วยให้ประชาชนได้เรียนรู้และสัมผัสกับวัฒนธรรมไทยจากที่บ้าน (Chirakitnimit & Laoakka, 2020)

แต่ในขณะเดียวกันเทคโนโลยีดิจิทัลก็ทำให้การรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยเผชิญกับความท้าทาย โดยเฉพาะในด้านของการลดความสำคัญของพิธีกรรมหรือการแสดงศิลปะในรูปแบบดั้งเดิมที่อาจจะถูกนำเสนออย่างไม่ครบถ้วนหรือผิดเพี้ยนจากต้นฉบับ การแสดงศิลปะที่ถูกรับบันทึกและเผยแพร่บน

แพลตฟอร์มออนไลน์อาจไม่สามารถสะท้อนถึงความรู้สึกซึ่งในทางวัฒนธรรมที่แท้จริง (พิสุทธิลักษณ์ บุญโต, 2025, p. 1-3)

บทความการศึกษาเรื่องการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในยุคดิจิทัลนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสำรวจทั้งด้านความท้าทายและโอกาสที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมไทย โดยจะเน้นไปที่การศึกษาเกี่ยวกับศิลปะ ดนตรี และการละเล่นพื้นบ้าน โดยจะพิจารณาถึงบทบาทของเทคโนโลยีในการส่งเสริมและเผยแพร่การแสดงศิลปะไทยในรูปแบบที่ทันสมัย พร้อมทั้งวิธีการที่สามารถรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยได้ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ ซึ่งถือเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดและรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ในสังคมไทยต่อไป

2.แนวคิดและทฤษฎี เกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม

การศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องพิจารณาหลายทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และบทบาทของเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้และการเผยแพร่ความรู้ทางวัฒนธรรม ทฤษฎีเหล่านี้สามารถช่วยให้เราเข้าใจถึงแนวทางต่างๆ ในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและประเมินผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

2.1ทฤษฎีการอนุรักษ์วัฒนธรรม (Cultural Heritage Preservation Theory)

การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อรักษาและถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมให้กับคนรุ่นต่อไป การอนุรักษ์นี้อาจแบ่งได้เป็นหลายรูปแบบ เช่น การอนุรักษ์แบบดั้งเดิมที่เน้นการรักษาในสถานที่หรือสิ่งของที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมโดยตรง เช่น วัดวาอาราม โบราณสถาน และการแสดงศิลปะแบบดั้งเดิม การอนุรักษ์แบบดั้งเดิมมักจะเน้นการรักษาสิ่งของและสถานที่ให้คงสภาพเดิมที่สุด ซึ่งถือเป็นการปกป้องสิ่งที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาติ

ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญ การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Heritage Preservation) ได้รับความนิยมมากขึ้น การใช้เทคโนโลยี เช่น การสแกน 3 มิติ (3D scanning) การบันทึกเสียงและภาพถ่ายดิจิทัล หรือแม้กระทั่งการจัดทำฐานข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยสามารถช่วยอนุรักษ์ข้อมูลและสิ่งของที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ในพื้นที่ต่างๆ หรือสิ่งของที่เสื่อมสภาพไปตามกาลเวลา (Rieke-Zapp, & Royo, 2017, p. 247-251) การบันทึกข้อมูลทางดิจิทัลทำให้สามารถนำเสนอและเผยแพร่วัฒนธรรมไทยให้กับคนรุ่นใหม่และผู้สนใจทั่วโลกได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

การอนุรักษ์ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลไม่เพียงแต่ช่วยให้การอนุรักษ์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังเปิดโอกาสให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่อาจไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ตัวอย่างเช่นการใช้เทคโนโลยีในการสร้างภาพจำลองของสิ่งของทางวัฒนธรรมที่หายไปจากโลกจริงสามารถทำให้เราศึกษาและเข้าใจมรดกทางวัฒนธรรมได้มากขึ้นในแง่มุมที่ไม่เคยสัมผัสได้ (Almeida, Wefers, & Murphy, 2017)

2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล (Digital Media Learning Theory)

การเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลเป็นแนวคิดที่สำคัญในยุคปัจจุบัน ซึ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนา ทั้งในด้านการศึกษาและการเผยแพร่วัฒนธรรม แนวคิดนี้เกิดขึ้นจากการใช้สื่อดิจิทัล เช่น อินเทอร์เน็ต วิดีโอออนไลน์ และแอปพลิเคชันต่างๆ ในการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้และการทำกิจกรรมร่วมกับผู้เรียน การใช้สื่อดิจิทัลทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลทางวัฒนธรรมได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องจำกัดสถานที่หรือเวลา (Leu, , Forzani, , Rhoads, Maykel, Kennedy, & Timbrell , 2015, p. 37) การเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลในบริบทของการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยจะช่วยให้คนรุ่นใหม่และประชาชนทั่วไปมีโอกาสเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยในรูปแบบที่มีความหลากหลาย เช่น การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันมือถือที่สามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับประเพณี ศิลปะ หรือการละเล่นพื้นบ้านได้ง่ายและสะดวก นอกจากนี้ยังสามารถใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลทางวัฒนธรรมที่ไม่สามารถเข้าถึงได้ในพื้นที่ห่างไกล เช่น การสร้างช่องทางการสอนออนไลน์เกี่ยวกับการแสดงศิลปะไทยหรือการฟังเพลงพื้นบ้านผ่านอินเทอร์เน็ต (Siemens, 2005, p. 74)

อีกทั้งการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลยังช่วยให้การเผยแพร่วัฒนธรรมไทยไปถึงผู้คนในวงกว้าง โดยไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มคนในประเทศ แต่สามารถเข้าถึงคนต่างชาติที่สนใจในวัฒนธรรมไทยได้เช่นกัน โดยเฉพาะในยุคที่สื่อดิจิทัลสามารถเชื่อมโยงผู้คนจากทั่วโลกได้อย่างรวดเร็วและสะดวก (Jenkins, 2006, p. 35) ทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย โดยสามารถใช้เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยและเปิดโอกาสให้คนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวัฒนธรรมผ่านสื่อดิจิทัลที่เหมาะสม

ทั้งทฤษฎีการอนุรักษ์วัฒนธรรมและทฤษฎีการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลเป็นแนวคิดที่สำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในยุคดิจิทัล การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลไม่เพียงแต่จะช่วยรักษามรดกทางวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่ แต่ยังเปิดโอกาสให้ผู้คนสามารถเข้าถึงและเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยได้อย่างหลากหลายและมีประสิทธิภาพ การใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแพร่วัฒนธรรมจึงเป็นวิธีการที่สำคัญในการส่งเสริมการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในยุคดิจิทัลที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3. การอนุรักษ์ศิลปะไทยในยุคดิจิทัล

การอนุรักษ์ศิลปะไทยเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งศิลปะไทยดั้งเดิมมีลักษณะที่หลากหลายและมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และศิลปะอันยาวนาน ทั้งในด้านภาพเขียน งานปั้น และสถาปัตยกรรม สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นสัญลักษณ์ของความงดงามทางศิลปะ แต่ยังเป็นตัวแทนของวิถีชีวิตและความเชื่อของคนไทยในแต่ละยุคสมัย ด้วยความท้าทายจากปัจจัยต่างๆ เช่น การเสื่อมสภาพจากเวลาและการเปลี่ยนแปลงของสังคม การใช้เทคโนโลยีในการอนุรักษ์ศิลปะไทยจึงเป็นทางเลือกที่สำคัญในยุคดิจิทัลที่สามารถช่วยให้ศิลปะไทยยังคงอยู่ได้อย่างสมบูรณ์และยั่งยืน

3.1 การอนุรักษ์ศิลปะไทยดั้งเดิม

ศิลปะไทยดั้งเดิมประกอบด้วยหลายแขนงไม่ว่าจะเป็นภาพเขียน งานปั้น สถาปัตยกรรม และการประดิษฐ์ต่างๆ ซึ่งล้วนมีความสำคัญในการสะท้อนถึงวิถีชีวิตและความเชื่อของคนไทยในยุคต่างๆ ตัวอย่างเช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ใช้ในการบอกเล่าเรื่องราวทางศาสนาและประวัติศาสตร์ หรือรูปปั้นของพระพุทธรูปที่มีคุณค่าไม่เพียงแต่ทางศิลปะ แต่ยังมีคุณค่าทางศาสนาและจิตวิญญาณการรักษาศิลปะไทยในรูปแบบดั้งเดิมมักจะใช้วิธีการอนุรักษ์ที่เน้นการรักษาสภาพเดิมของงานศิลปะ เช่น การดูแลรักษาภาพเขียนโบราณหรือการซ่อมแซมรูปปั้นที่ได้รับความเสียหายจากเวลาและสภาพแวดล้อม การอนุรักษ์ในลักษณะนี้มักจะเน้นการใช้วัสดุและเทคนิคดั้งเดิม เพื่อไม่ให้เกิดการซ่อมแซมทำให้สิ่งของนั้นสูญเสียคุณค่าทางศิลปะไป (Chai-Arayalert, Suttapong, & Kong-Rithi, 2021) ในกรณีของสถาปัตยกรรม เช่น วัดวาอารามและพระราชวัง การอนุรักษ์มักจะต้องคำนึงถึงการรักษาสภาพเดิมให้มากที่สุดโดยเฉพาะในด้านรายละเอียดต่างๆ เช่น การใช้สีหรือการตกแต่งที่เป็นเอกลักษณ์ของศิลปะไทยโบราณ นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการปกป้องจากภัยธรรมชาติและการเสื่อมสภาพที่เกิดขึ้นจากการใช้งาน (Sae-Wang, 2017, p.142)

3.2 การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการรักษาศิลปะดั้งเดิม

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทุกด้านของชีวิต การใช้เทคโนโลยีในการอนุรักษ์ศิลปะไทยได้กลายเป็นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพและมีบทบาทสำคัญ เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การสแกน 3 มิติ (3D scanning), การจัดเก็บข้อมูลดิจิทัล และการสร้างแบบจำลองเสมือนจริง (Virtual modeling) สามารถช่วยรักษาศิลปะไทยได้โดยไม่ทำให้เกิดความเสียหายต่อของจริง การสแกนสามมิติ (3D) เป็นหนึ่งในเทคโนโลยีที่ได้รับความนิยมในการอนุรักษ์งานศิลปะ โดยเฉพาะงานศิลปะที่มีลักษณะซับซ้อนหรือมีรายละเอียดสูง เช่น รูปปั้นหรือโบราณวัตถุ การใช้เครื่องมือสแกนสามมิติ จะทำให้สามารถสร้างแบบจำลองดิจิทัลของงานศิลปะที่สามารถเก็บรักษาไว้ในรูปแบบไฟล์ดิจิทัล ซึ่งทำให้สามารถใช้ในการศึกษา หรือการเผยแพร่โดยไม่ต้องสัมผัสหรือเคลื่อนย้ายของจริง (Milosz & esik., 2023) นอกจากนี้ การจัดเก็บข้อมูลดิจิทัลของงานศิลปะยังช่วยให้สามารถเก็บรักษาข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะไทยไว้ในฐานข้อมูลที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวก แม้ว่างานศิลปะบางชิ้นจะสูญหายไปจากเวลาหรือถูกทำลาย แต่ข้อมูลดิจิทัลที่ได้จากการสแกนและจัดเก็บนั้นสามารถช่วยฟื้นฟูหรือจำลองศิลปะไทยในรูปแบบต่างๆ ได้ (พระเทพวชิรวิมล (สายัญ ปญญาวิโร), 2024, p. 595)

3.3 ตัวอย่างโครงการอนุรักษ์ศิลปะไทยโดยใช้การใช้เทคโนโลยีรูปแบบดิจิทัล

มีหลายโครงการที่ใช้เทคโนโลยีในการฟื้นฟูและเผยแพร่ศิลปะไทยในยุคดิจิทัล ตัวอย่างเช่นโครงการ "Digital Preservation of Thai Heritage" ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐบาลและสถาบันการศึกษาหลายแห่งในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อบันทึกและอนุรักษ์มรดกทางศิลปะไทย เช่น การสแกนสามมิติ ของโบราณวัตถุ หรือการสร้างโมเดลดิจิทัลของโบราณสถานและวัดสำคัญต่างๆ ซึ่งทำให้สามารถเผยแพร่และศึกษามรดกทางศิลปะเหล่านี้ได้ทั่วโลก โครงการ "Thai Art Digital Archive" เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างฐานข้อมูลออนไลน์เกี่ยวกับศิลปะไทย โดยรวบรวมข้อมูลและภาพถ่ายของงานศิลปะไทยต่างๆ เช่น ภาพจิตรกรรมฝาผนัง งานปั้น และสถาปัตยกรรมที่สำคัญ โดยฐานข้อมูลนี้สามารถให้ผู้สนใจจากทั่ว

โลกได้ศึกษาศิลปะไทยในรูปแบบที่สะดวกและทันสมัย (Chai-Arayalert, Suttapong, & Kong-Rithi, 2021) การใช้เทคโนโลยีในการอนุรักษ์ศิลปะไทยในยุคดิจิทัลทำให้การรักษามรดกทางศิลปะของไทยไม่เพียงแต่เป็นการบันทึกไว้ในรูปแบบดั้งเดิม แต่ยังเปิดโอกาสให้มีการเผยแพร่และเรียนรู้ผ่านช่องทางดิจิทัลที่หลากหลาย ซึ่งทำให้ศิลปะไทยสามารถเข้าถึงผู้คนทั่วโลกได้อย่างง่ายดายและมีประสิทธิภาพ

การอนุรักษ์ศิลปะไทยในยุคดิจิทัลเป็นแนวทางที่สำคัญในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมไทยให้คงอยู่และเติบโตในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญ การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การสแกนสามมิติ การจัดเก็บข้อมูลดิจิทัล และการสร้างโมเดลดิจิทัล เป็นวิธีการที่ช่วยอนุรักษ์ศิลปะไทยในทุกรูปแบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถเผยแพร่ศิลปะไทยให้เข้าถึงผู้คนทั่วโลกได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ผ่านช่องทางดิจิทัลต่างๆ ทำให้มรดกทางศิลปะของไทยไม่เพียงแต่ได้รับการรักษาไว้ แต่ยังสามารถถูกเรียนรู้และเข้าใจในมิติต่างๆ ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

4.การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการอนุรักษ์และส่งเสริมดนตรีไทย

ดนตรีไทยเป็นส่วนสำคัญของมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศ มีลักษณะเฉพาะตัวที่สะท้อนถึงประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต และความเชื่อของคนไทยผ่านการเล่นเครื่องดนตรีและการขับร้อง โดยดนตรีไทยดั้งเดิมนั้นประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่มีเอกลักษณ์และเทคนิคการเล่นที่ซับซ้อนไม่ว่าจะเป็นระนาด ขิม หรือการขับร้องไทยที่มีลักษณะเฉพาะตัว ความสำคัญของดนตรีไทยไม่เพียงแต่เป็นความบันเทิง แต่ยังมีความเชื่อมโยงกับพิธีกรรมทางศาสนาและประเพณีต่างๆของคนไทย ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญ การใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการอนุรักษ์และเผยแพร่ดนตรีไทยกลายเป็นทางเลือกที่สำคัญ เพื่อให้ดนตรีไทยยังคงได้รับการรักษาและเผยแพร่ไปสู่คนรุ่นใหม่และผู้คนทั่วโลก แม้ว่าจะมีความท้าทายหลายประการที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัล แต่ก็ยังมีโอกาสที่ช่วยให้นักดนตรีไทยสามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น

ดนตรีไทยดั้งเดิมประกอบด้วยเครื่องดนตรีที่มีความพิเศษและเฉพาะตัว ซึ่งมีลักษณะการเล่นและเสียงที่ไม่เหมือนกับดนตรีตะวันตกหรือดนตรีจากประเทศอื่นๆ โดยเครื่องดนตรีไทยที่สำคัญได้แก่ระนาดที่มีทั้งระนาดเอกและระนาดทุ้ม ขิม ซอ พิณ และ ฆ้อง ที่ถูกใช้ในการแสดงศิลปะการดนตรีในงานพิธีต่างๆ เช่น งานพระราชพิธี งานรื่นเริง หรือแม้กระทั่งในละครดนตรีไทย (สันติ อุดมศรี, 2560) เครื่องดนตรีเหล่านี้เป็นสัญลักษณ์สำคัญของดนตรีไทยและมีบทบาทในการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทย การเรียนรู้และการอนุรักษ์การเล่นเครื่องดนตรีไทยดั้งเดิมจึงเป็นการรักษาองค์ความรู้และวิถีชีวิตของคนไทยในอดีตที่ยังคงมีคุณค่าทางศิลปะและประวัติศาสตร์

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิธีการนำเสนอและเผยแพร่ข้อมูล การเผยแพร่ดนตรีไทยผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น ยูทูบ (YouTube) สปอติไฟ (Spotify) และ ซาวคลาวด์ (SoundCloud) ได้กลายเป็นช่องทางสำคัญในการกระจายเสียงดนตรีไทยไปยังผู้คนในวงกว้างการบันทึกและถ่ายทอดดนตรีไทยผ่านช่องทางดิจิทัลนี้ไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้คนสามารถเข้าถึงดนตรีไทยได้ง่ายขึ้น แต่ยังช่วยให้คนรุ่นใหม่ที่มีโอกาสสัมผัสกับดนตรีไทยดั้งเดิมในรูปแบบจริงๆ สามารถเรียนรู้และสัมผัสความงดงามของดนตรีไทยผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ได้ (เทพรัตน์ พิมลเสถียร, 2560, น. 105)

ในทางปฏิบัติการใช้ยูทูบเป็นช่องทางในการเผยแพร่ดนตรีไทยช่วยให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงการแสดงดนตรีไทยได้ทุกที่ทุกเวลา ไม่ว่าจะเป็นการเล่นระนาด ชิม หรือการขับร้องไทยผ่านการถ่ายทอดสดหรือการบันทึกการแสดง นอกจากนี้ยังมีการสร้างเพลย์ลิสต์(Playlist) ที่รวบรวมดนตรีไทยในประเภทต่างๆ ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงงานศิลปะต่างๆ ได้อย่างสะดวกในกรณีของสปอติฟาย(Spotify)นอกจากจะเป็นแพลตฟอร์มที่ให้บริการเพลงทั่วโลกแล้ว ยังสามารถสร้างเพลย์ลิสต์ที่มีทั้งเพลงไทยดั้งเดิมและเพลงใหม่ที่นำดนตรีไทยมาผสมผสานกับแนวดนตรีสมัยใหม่ ทำให้นดนตรีไทยสามารถเผยแพร่ไปทั่วโลกได้โดยไม่จำกัดพรมแดน (Wichaya Peechapat, 2022)

ปัญหาของการคัดลอกผลงานและการสูญเสียคุณค่าทางดนตรีดั้งเดิมแม้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยในการเผยแพร่และอนุรักษ์ดนตรีไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ก็ยังมีความท้าทายที่ต้องพิจารณาโดยเฉพาะในเรื่องของการคัดลอกผลงานและการสูญเสียคุณค่าของดนตรีดั้งเดิมในกระบวนการเผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลหนึ่งในปัญหาที่สำคัญคือการคัดลอกผลงาน ซึ่งเกิดจากการที่เพลงหรือการแสดงดนตรีไทยที่เผยแพร่ทางออนไลน์อาจถูกคัดลอกหรือทำให้ผิดกฎหมาย การกระทำนี้สามารถทำให้เจ้าของผลงานสูญเสียรายได้จากการเผยแพร่เพลงหรือการแสดงดนตรีของตน (เทพรัตน์ พิมลเสถียร, 2560, น. 112) ซึ่งการแก้ไขปัญหานี้อาจต้องพิจารณาเรื่องของการคุ้มครองลิขสิทธิ์และการตรวจสอบการละเมิดสิทธิในระบบดิจิทัล

นอกจากนี้ยังมีความท้าทายในการสูญเสียคุณค่าทางดนตรีดั้งเดิม เมื่อดนตรีไทยถูกนำเสนอในรูปแบบดิจิทัลผ่านสื่อที่ไม่สามารถถ่ายทอดคุณลักษณะทางศิลปะและความหมายที่แท้จริงของการแสดงดนตรีได้ ตัวอย่างเช่นในการแสดงสดดนตรีไทยที่มีความซับซ้อนและวิธีการเล่นเครื่องดนตรีที่ละเอียดอ่อน การฟังเพลงผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลอาจไม่ได้ให้ความรู้สึกที่เต็มเปี่ยมแบบที่การแสดงจริงสามารถสร้างได้

การอนุรักษ์และส่งเสริมดนตรีไทยในยุคดิจิทัลมีความสำคัญในการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติ และเผยแพร่ความงามของดนตรีไทยไปยังคนรุ่นใหม่และทั่วโลก การใช้สื่อดิจิทัลในการบันทึก ถ่ายทอด และเผยแพร่ดนตรีไทยผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เป็นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้และเข้าใจดนตรีไทยในบริบทที่ทันสมัย แต่ก็ต้องคำนึงถึงความท้าทายที่เกิดขึ้นในเรื่องของการคัดลอกผลงานและการสูญเสียคุณค่าทางดนตรีดั้งเดิม การสร้างสมดุลระหว่างการใช้เทคโนโลยีและการรักษาคุณค่าทางศิลปะดั้งเดิม จะช่วยให้การอนุรักษ์และส่งเสริมดนตรีไทยในยุคดิจิทัลเป็นไปอย่างยั่งยืน

การอนุรักษ์และส่งเสริมการเล่นพื้นบ้านไทย การละเล่นพื้นบ้านไทยมีความสำคัญทั้งในด้านการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนและการส่งต่อประเพณีท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น ถึงแม้ว่าหลายๆการละเล่นอาจจะลดบทบาทลงตามกาลเวลา แต่ก็ยังคงมีคุณค่าในการสะท้อนถึงวัฒนธรรม ความคิดสร้างสรรค์ และวิถีชีวิตของคนไทยในอดีต การอนุรักษ์และส่งเสริมการเล่นพื้นบ้านไทยจึงเป็นการรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในทุกด้านของชีวิต การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเล่นพื้นบ้านไทยกลายเป็นทางเลือกที่สำคัญในการเข้าถึงและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการละเล่นเหล่านี้ไปยังผู้คนที่อยู่ห่างไกล หรือคนรุ่นใหม่ที่จะไม่คุ้นเคยกับการละเล่นดั้งเดิม เช่นการเล่นหมากเก็บ เซปักตะกร้อ หรือการละเล่นในเทศกาลต่างๆ การใช้เทคโนโลยีในการอนุรักษ์และส่งเสริมการเล่นพื้นบ้านจึงเป็นอีกทางเลือกที่สำคัญในการให้ความรู้และสนับสนุนให้การละเล่นเหล่านี้ยังคงอยู่และเติบโตในยุคสมัยใหม่

การละเล่นพื้นบ้านไทยไม่เพียงแต่เป็นกิจกรรมที่สร้างความสนุกสนาน แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยที่สะท้อนถึงภูมิปัญญา ความคิดสร้างสรรค์ และวิถีชีวิตของคนไทยในอดีต ตัวอย่างการละเล่นพื้นบ้านที่มีความสำคัญ ได้แก่ หมากเก็บ เซปักตะกร้อ และการละเล่นในเทศกาลต่างๆ การละเล่นที่ใช้ลูกข่างหรือลูกไม้ โดยมีวิธีการเล่นที่เน้นทักษะการจับ การเก็บ และการขว้างลูกข่างให้ได้ตามกติกา การเล่นหมากเก็บไม่เพียงแต่เสริมสร้างทักษะทางกายภาพ แต่ยังช่วยฝึกสมาธิและความอดทนให้แก่ผู้เล่น (กนกวรรณ ทองคำสิงห์, อนุกุล พลศิริ, เหมือนแพร รัตนศิริ, 2561, น.1320)

เซปักตะกร้อเป็นการละเล่นที่มีความนิยมในระดับภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเป็นกีฬาในรูปแบบของการใช้เท้าทำการตีกลมลูกตะกร้อผ่านตาข่าย เซปักตะกร้อได้รับความนิยมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับนานาชาติ โดยในประเทศไทยถือเป็นกีฬาที่มีความสำคัญในด้านการเชื่อมโยงคนรุ่นใหม่กับวัฒนธรรมท้องถิ่น (กฤษณา พุ่มพิน และ ศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์, 2023, น. 523) การละเล่นพื้นบ้านไทยยังสะท้อนถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่แสดงออกผ่านกิจกรรมในเทศกาลต่างๆ เช่น เทศกาลสงกรานต์ที่มักมีการละเล่นต่างๆ เช่น การเล่นน้ำ การเล่นเกมการละเล่นการขี้ม้าหรือการเล่นเครื่องดนตรีพื้นบ้าน เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์และการร่วมกิจกรรมในชุมชน

การใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการละเล่นพื้นบ้านผ่านสื่อดิจิทัล การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแพร่การละเล่นพื้นบ้านได้กลายเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงและส่งเสริมกิจกรรมเหล่านี้ไปยังกลุ่มคนที่หลากหลาย รวมทั้งคนรุ่นใหม่ที่อาจจะไม่ได้มีโอกาสสัมผัสการละเล่นพื้นบ้านในรูปแบบดั้งเดิม การใช้แอปพลิเคชัน เพื่อสอนการเล่นพื้นบ้านถือเป็นการเข้าถึงการเรียนรู้ที่สะดวกและง่ายดาย ตัวอย่างเช่น แอปพลิเคชันที่สามารถแนะนำวิธีการเล่นหมากเก็บ หรือแอปพลิเคชันที่นำเสนอทักษะในการเล่นเซปักตะกร้อผ่านการสาธิตวิธีการเล่นที่เข้าใจง่ายอีกหนึ่งตัวอย่างที่สำคัญคือ การใช้วิดีโอสอนการเล่น ผ่านช่องทางต่างๆ เช่น ยูทูบ (YouTube) หรือแพลตฟอร์มการสตรีมมิ่งต่างๆ ที่ให้ผู้ใช้สามารถดูวิธีการเล่นได้แบบขั้นต่อขั้น (Step-by-step) ในลักษณะที่เข้าถึงได้ง่าย วิดีโอเหล่านี้สามารถเผยแพร่ไปยังกลุ่มผู้ชมทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทำให้การละเล่นพื้นบ้านไทยได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (อารีวรรณ หัสติน, 2562, น. 6-8)

เกมออนไลน์ที่จำลองการละเล่นพื้นบ้านเป็นอีกหนึ่งวิธีการที่น่าสนใจ โดยเฉพาะเกมที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อสะท้อนถึงการละเล่นพื้นบ้าน เช่น เกมที่ใช้ลูกข่าง หรือเกมที่ให้ผู้เล่นจำลองการเล่นเซปักตะกร้อผ่านสื่อดิจิทัล ซึ่งสามารถเข้าถึงได้ทั้งบนคอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟน ทำให้การละเล่นพื้นบ้านได้รับการเผยแพร่ไปในวงกว้างและสร้างความสนุกสนานในหมู่คนรุ่นใหม่

การฟื้นฟูการละเล่นพื้นบ้านผ่านเทคโนโลยีถือเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สำคัญในการเชื่อมโยงคนรุ่นใหม่กับกิจกรรมที่อาจจะเริ่มหายไปจากสังคมไทย การจัดกิจกรรมออนไลน์เป็นวิธีที่สามารถนำการละเล่นพื้นบ้านมาสู่สาธารณะได้อย่างสะดวก โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่มีการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 กิจกรรมออนไลน์ เช่น การแข่งขันหมากเก็บออนไลน์ เซปักตะกร้อออนไลน์ หรือการถ่ายทอดสดการละเล่นในเทศกาลต่างๆ ทำให้ผู้คนจากทั่วโลกสามารถเข้าร่วมกิจกรรมเหล่านี้ได้จากที่บ้าน

การจัดกิจกรรมออนไลน์ไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับการละเล่นพื้นบ้านเท่านั้น แต่ยังช่วยให้คนรุ่นใหม่ได้รู้จักและเข้าใจถึงความสำคัญของการละเล่นเหล่านี้ในบริบทของสังคมไทย รวมทั้งสามารถร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมและประเพณีได้อย่างมีส่วนร่วม

5. ปัญหาและอุปสรรคในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในยุคดิจิทัล

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีและสื่อสมัยใหม่มีบทบาทสำคัญในทุกมิติของชีวิตประจำวัน การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยจึงกลายเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสื่อสังคมโลกสามารถส่งผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติ โดยเฉพาะเมื่อพูดถึงการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปะ ดนตรี การละเล่นพื้นบ้าน และประเพณีต่างๆ ในประเทศไทย แม้ว่าจะมีความพยายามในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการอนุรักษ์และเผยแพร่ข้อมูลวัฒนธรรม แต่ยังคงมีความท้าทายหลายประการที่ต้องเผชิญในกระบวนการนี้

หนึ่งในความท้าทายที่สำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในยุคดิจิทัลคือ การสูญหายของรูปแบบดั้งเดิมซึ่งเกิดจากการที่คนรุ่นใหม่หันไปให้ความสนใจกับวัฒนธรรมดิจิทัลและสื่อสากลที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น เทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันสามารถทำให้ผู้คนเข้าถึงเนื้อหาจากทั่วโลกได้ทันที โดยไม่จำเป็นต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ ทำให้การละเลยหรือการสูญเสียความสนใจในวัฒนธรรมดั้งเดิมที่มีความซับซ้อนและต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้การเล่นเครื่องดนตรีไทย การขับร้องเพลงไทย หรือการฝึกทักษะการละเล่นพื้นบ้านไทย เป็นปัญหาที่น่ากังวล (ณัฐนนท์ จิริจินนิมิต และ ศาสตรา เหล่าอรระ, 2564, น. 251-255)

การที่คนรุ่นใหม่มีแนวโน้มที่จะหลงใหลในวัฒนธรรมจากต่างประเทศและเนื้อหาดิจิทัลจากสื่อสากล ทำให้การอนุรักษ์และการถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมไทยที่มีอยู่ในรูปแบบดั้งเดิม เช่น การบันทึกการแสดงศิลปะไทย หรือการจัดงานประเพณีที่มีความสำคัญกลายเป็นเรื่องที่ยากขึ้น และอาจนำไปสู่การสูญหายของรูปแบบดั้งเดิมที่มีคุณค่าในระยะยาว

ปัญหาที่ท้าทายที่สำคัญในการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในยุคดิจิทัลคือ ปัญหาในการเข้าถึงเทคโนโลยี โดยเฉพาะในกลุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือในชนบท การที่เทคโนโลยีและอุปกรณ์ดิจิทัลยังไม่สามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมกันในทุกพื้นที่ ทำให้บางกลุ่มประชาชนไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลและสื่อดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมไทยได้อย่างเต็มที่ ตัวอย่างเช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อเผยแพร่ข้อมูลทางวัฒนธรรม เช่น การจัดแสดงศิลปะการดนตรีไทย หรือการเรียนรู้การละเล่นพื้นบ้านผ่านแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ อาจไม่สามารถเข้าถึงผู้คนในพื้นที่ชนบทหรือผู้สูงอายุที่ยังไม่มีความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ห่างไกลที่การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตไม่เสถียร หรืออุปกรณ์ดิจิทัลยังมีราคาสูงเกินกว่าที่บางครอบครัวจะสามารถซื้อได้ (อลงกต แผนสนธิ, ปราบธนา มะลิไทย และวิษณุ ปัญญาองค์, 2566, น. 270) การเข้าถึงเทคโนโลยีจึงเป็นอุปสรรคสำคัญในการสร้างความเท่าเทียมในกระบวนการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทย โดยเฉพาะในการใช้เทคโนโลยีในการศึกษาหรือเผยแพร่ข้อมูลทางวัฒนธรรมให้แก่คนทุกกลุ่มในสังคม

การคุกคามจากการนำเสนอเนื้อหาผิดๆ หรือการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยผ่านสื่อดิจิทัลก็เป็นหนึ่งในปัญหาที่สำคัญในยุคดิจิทัลในปัจจุบัน ข้อมูลที่ผิดหรือบิดเบือนเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยที่ถูกเผยแพร่ทางออนไลน์อาจทำให้คนรุ่นใหม่เข้าใจผิดเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ การที่ไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่เผยแพร่บนอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดการกระจายข้อมูลที่ผิดพลาดในวงกว้าง ตัวอย่างเช่นการที่มีผู้เผยแพร่ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องเกี่ยวกับประเพณีไทยหรือความหมายของการละเล่นพื้นบ้านไทยในรูปแบบที่ผิดพลาด หรือการนำเสนอข้อมูลที่ขาดการวิจัยและการศึกษาที่ลึกซึ้ง เกี่ยวกับศิลปะการดนตรีไทยหรือประเพณีพื้นบ้านอาจทำให้เกิดความเข้าใจที่ผิดและลดคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิม (ดิษฐาพันธ์ บุตรกุลและศิริณา จิตต์จรัส, 2562, น. 241)ความผิดพลาดในการนำเสนอข้อมูลอาจส่งผลให้ผู้คนไม่เข้าใจและไม่เห็นความสำคัญของการอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยอย่างแท้จริง ส่งผลให้การอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าอาจลดลงในระดับสังคม

สรุป

การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในยุคดิจิทัลนั้นมีโอกาสมากมายที่สามารถสร้างความยั่งยืนในการเผยแพร่วัฒนธรรมไทยให้ก้าวไกลไปทั่วโลก ผ่านการเผยแพร่ข้ามพรมแดน การสร้างสรรค์เนื้อหาวัฒนธรรมใหม่ๆ และการสร้างชุมชนออนไลน์ที่เชื่อมโยงผู้สนใจในวัฒนธรรมไทยทั่วโลก นอกจากนี้ยังเป็นโอกาสในการสร้างความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมไทยให้แก่คนรุ่นใหม่และผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมไทยในทุกมุมโลก ด้วยการใช้เทคโนโลยีในการเผยแพร่ข้อมูลและสื่อดิจิทัลที่สามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและสะดวกสบาย แต่การอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยในยุคดิจิทัลมีความท้าทายหลายประการที่ต้องเผชิญ ตั้งแต่การสูญหายของรูปแบบดั้งเดิมที่ได้รับผลกระทบจากวัฒนธรรมดิจิทัล การเข้าถึงเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียมกันในทุกพื้นที่ และปัญหาการคุกคามจากข้อมูลผิดๆ ที่อาจเกิดขึ้นบนแพลตฟอร์มดิจิทัล การแก้ไขปัญหาเหล่านี้ต้องใช้ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไปในการสร้างความรู้ความเข้าใจ และสนับสนุนการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย เพื่อให้การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในยุคดิจิทัลเป็นไปอย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในยุคดิจิทัลนั้นต้องการความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชน หรือชุมชนในท้องถิ่น เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ดังนั้นแนวทางการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมไทยในยุคดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ทองคำสิง ,อนุกูล พลศิริ และ เหมือนแพร รัตนศิริ. (2561). การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญาการละเล่นพื้นบ้านของเด็กไทยภาคเหนือ. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11(1), 1320–1336.
- กฤษฎา พุ่มพิน และ ศุภวรรณ วงศ์สร้างทรัพย์. (2023). ตะกร้อ: จากการละเล่นพื้นบ้านสู่กีฬาสากล. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 3(2), 523–536.

<https://doi.org/10.14456/iarj.2023.88>

- ณัฐนันท์ จิรจิณนิต และ ศาสตรา เหล่าอรระ. (2564). การพัฒนาล้างข้อมูลดิจิทัลมรดกทางวัฒนธรรม จังหวัดลำพูนเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*, 11(3), 251–265.
- ดิษฐาพันธ์ บุตรกุลและศิริณา จิตต์จรัส. (2562). การส่งเสริมความพร้อมการดำเนินงานของศูนย์ดิจิทัลชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 11(1), 241–255.
- เทพรัตน์พิมลเสถียร. (2560). แนวทางการส่งเสริมทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้เศรษฐกิจดิจิทัล: กรณีศึกษาธุรกิจเพลงในประเทศไทย. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 9(พิเศษ), 105–117.
- พระเทพวชิรวิมล (ส้ายัญ ปญญาวิโร). (2024). การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นในยุคดิจิทัล: โอกาสและความท้าทาย. *วารสารวิชาการรัตนบุคย์*, 6(3), 595–607. สืบค้นจาก <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/rtnb/article/view/5692>
- พิสุทธิลักษณ์ บุญโต. (2025). การพัฒนาการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมดิจิทัล: บทเรียนและแนวทางจากพิพิธภัณฑ์ในจังหวัดเชียงใหม่. *Journal of Arts and Thai Studies*, 47(1), 1–21. <https://doi.org/10.69598/artssu.2025.4065>
- วิชิตโสเมรักษ์. (2020). การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรม: มูลค่าทรัพย์สินและมรดกทางวัฒนธรรมในประเทศไทย กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารกระแสวัฒนธรรม*, 21(39), 96–109. สืบค้นจาก https://so02.tci-thaijo.org/index.php/cultural_approach/article/view/240448
- สันติ อุดมศรี. (2560). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่องการศึกษาองค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมไทยแห่งภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: ครุสุมบ ทองเทศ. มหาวิทยาลัยบูรพา. สืบค้นจาก https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/2044/1/2562_008.pdf
- อลงกต แผนสนธิ , ปราบธนา มะลิไทย และวิชญ์ ปัญญารงค์. (2566). ความสัมพันธ์ของปัจจัยในการพัฒนาศักยภาพชุมชนผ่านศูนย์ดิจิทัลชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 7(1), 270–279.
- อารีวรรณ หัสติน. (2562). การดำรงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของการละเล่นพื้นบ้านไทยพวนในพื้นที่ภาคกลางตอนล่างของประเทศไทย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Chai-Arayalert, S., Suttapong, K., & Kong-Rithi, W. (2021). Systematic approach to preservation of cultural handicrafts: Case study on fabrics hand-woven in Thailand. *Cogent Business & Management*, 8(1). <https://doi.org/10.1080/23311975.2021.1872889>
- Chirakitnimit, N., & Laoakka, S. (2020). Current conditions and problems of digital cultural heritage archive in Thailand. *Community and Social Development Journal*, 21(3), 144–154. <https://doi.org/10.14456/rcmrj.2020.240385>

- Jenkins, H. (2006). *Convergence culture: Where old and new media collide*. New York University Press.
- Leu, D. J., Forzani, E., Rhoads, C., Maykel, C., Kennedy, C., & Timbrell, N. (2015). The new literacies of online research and comprehension: Rethinking the reading achievement gap. *Reading Research Quarterly*, 50(1), 37–59. <https://psycnet.apa.org/record/2015-03493-005>
- Milosz, M., & Kęsik, J. (2023). Special issue on 3D information technologies in cultural heritage preservation and popularisation—Motivations, works overview, and the future. In *3D Information Technologies in Cultural Heritage Preservation and Popularisation* (pp. 1–4). Basel: MDPI. https://mdpi-res.com/bookfiles/book/6702/3D_Information_Technologies_in_Cultural_Heritage_Preservation_and_Popularisation.pdf
- Moitinho de Almeida, V., Wefers, S., & Murphy, O. (2017). An interdisciplinary discussion of the terminologies used in cultural heritage research. In A. Bentkowska-Kafel & L. MacDonald (Eds.), *Collection development, cultural heritage, and digital humanities* (pp. 3–18). ARC Humanity Press. <https://library.oapen.org/bitstream/id/741cdc96-14f1-475a-8339-b71328800c6b/9781942401353.pdf>
- Rieke-Zapp, D., & Royo, S. (2017). Structured light 3D scanning. In A. Bentkowska-Kafel & L. MacDonald (Eds.), *Collection development, cultural heritage, and digital humanities* (pp. 247–251). ARC Humanity Press. <https://library.oapen.org/bitstream/id/741cdc96-14f1-475a-8339-b71328800c6b/9781942401353.pdf>
- Peechapat, W. (2022). *Analysis of music industries and economics in Thailand* (Doctoral dissertation, Thammasat University). <https://doi.org/10.14457/TU.the.2022.1137>
- Sae-Wang, R. (2017). Cultural heritage management in Thailand: Common barriers and the possible way to survive. *Silpakorn University Journal of Social Sciences, Humanities, and Arts*, 17(2), 134–159. <https://doi.org/10.14456/sujsha.2017.6>
- Siemens, G. (2005). Connectivism: A learning theory for the digital age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 2. http://www.itdl.org/Journal/Jan_05/article01.htm
- Sirikanchana, P. (2018). Preserving cultural identity in an interconnected world: The case of Thailand. *JIABU / Special Edition on Vesak Celebrations Conference*, 479–485.

